

44/94

Kontrolní závěr z kontroly poskytnutí státní záruky za úvěr pro České energetické závody - Jadernou elektrárnu Temelín a hospodaření s finančními prostředky tímto úvěrem získanými

Kontrola poskytnutí státní záruky za úvěr pro České energetické závody - Jadernou elektrárnu Temelín a hospodaření s finančními prostředky tímto úvěrem získanými byla zařazena do plánu kontrolní činnosti NKÚ na II. pololetí 1994 pod pořadovým číslem 44/94.

Kontrola prověřila postup při poskytování státních záruk a hospodaření s finančními prostředky, které České energetické závody, s. p., (dále jen „ČEZ, s. p.“) získaly z úvěrů, za které převzal stát záruku.

Kontrola NKÚ se zaměřila na následující oblasti:

- A. postup při poskytnutí státní záruky za úvěry poskytnuté ČEZ, s. p., v roce 1990 od Investiční banky, státní peněžní ústav, (dále jen „IB“) a od Agrobanky, a. s., (dále jen „AGB“) a hospodaření s těmito úvěry;
- B. dodržení zákonných podmínek při přípravě poskytnutí státní záruky za úvěr od syndikátu mezinárodních bank vedených Citibank International plc, London (dále jen „Citibank“), který má být poskytnut v průběhu roku 1995.

Kontrolní akci zahájenou v listopadu 1994 a ukončenou v březnu 1995 vykonaly skupina kontrolujících z gesčního Odboru průmyslu, dopravy a energetiky NKÚ a kontrolní skupiny z Odboru státních příjmů, Odboru životního prostředí a výstavby a Oblastního odboru NKÚ České Budějovice u kontrolovaných osob:

v části A

1. Ministerstvo financí (dále jen „MF“),
2. ČEZ, a. s. (dále jen „ČEZ“);

v části B

1. MF,
2. Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“),
3. ČEZ, a. s.

Proti kontrolnímu protokolu podaly námitky MF a ČEZ. Námitky byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících. O odvolání proti rozhodnutí o námitkách, které podalo MF, rozhodl senát Úřadu usnesením ze dne 12. 5. 1995.

Senát Úřadu (ve složení: Ing. Josef Pohl - předseda, Ing. Karel Bidlo, JUDr. Jiří Drábek, Ing. Jana Krejčová a Ing. Alexandr Růžek - členové) na svém zasedání dne 29. května 1995

schválil usnesením č. 44/94/126 kontrolní závěr v tomto znění:

I.

Pro poskytování státních záruk platil v kontrolovaném období následující právní stav:

A. V roce 1990

Poskytování státních záruk na úrovni federace bylo pro rok 1990 upraveno zákonem č. 129/1989 Sb., o rozpočtové soustavě Československé socialistické republiky a o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky, kde je v ustanovení § 39 písm. a) uvedeno, že: „Ministr financí Československé socialistické republiky se zmocňuje, aby

a) schvaloval až do výše stanovené vládou Československé socialistické republiky státní záruky, zejména za úvěry poskytované státním podnikům a jiným státním organizacím státními peněžními ústavy, jakož i návratné finanční výpomoci ze státního rozpočtu federace, ...“

Ručení bylo v době poskytnutí předmětných záruk upraveno ustanoveními § 129l až 129o zákona č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník, ve znění novely č. 103/1990 Sb.

B. V roce 1995

Poskytování státních záruk je pro rok 1995 upraveno zákonem č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla), ve znění zákona č. 189/1993 Sb., kde je:

a) v § 36 odst. 1 písm. b) stanoveno:

„Ministr financí je oprávněn ...

b) poskytovat státní záruky k zajištění splátek úvěrů a jiných obdobných forem finanční výpomoci, určených k financování vládou schválených rozvojových programů. Státní záruky lze poskytnout pouze do výše, v níž souhrn splátek úvěrů a jiných obdobných finančních výpomocí, splatných v jednotlivých kalendářních rocích nepřekročí v těchto rocích 8 % předpokládaných příjmů státního rozpočtu republiky.“;

b) v § 36 odst. 2 stanoveno:

„Osoba, jejíž závazek je zajištěn státní zárukou, je povinna uhradit České republice vše, co Česká republika vynaložila na základě ručení při uspokojení závazku. K zajištění této úhrady zřídí ministerstvo financí při poskytování státní záruky zástavní právo k majetku osoby, jejíž závazek má být státní zárukou zajištěn.“;

c) v § 36 odst. 3 stanoveno:

„Pro státní záruky podle odst. 1 platí přiměřeně příslušná ustanovení obchodního zákoníku. Pro zástavní právo podle odst. 2 platí přiměřeně příslušná ustanovení občanského zákoníku.“

(Jedná se o ustanovení § 303 a následující Obchodního zákoníku a ustanovení § 151a a následující Občanského zákoníku.)

II.

Kontrolní zjištění k části A

1. Na MF byly kontrolovány podklady, které MF převzalo od Federálního ministerstva financí (dále jen „FMF“), které bylo v roce 1990 oprávněno k poskytování státních záruk. Kontrolou bylo zjištěno, že smlouvy o poskytnutí záruky měly příliš obecně definovaný předmět úvěru, a to výstavbu 1. a 2. bloku Jaderné elektrárny Temelín (dále jen „ETE“). Tato stavba se skládá ze stovek provozních souborů a stavebních objektů a finanční prostředky byly použity na celou stavbu IV. B. Tím nebyly vytvořeny dostatečné podmínky pro kontrolu hospodaření s prostředky získanými úvěrem.

Dále byly zjištěny následující nedostatky:

a) Smlouva na záruku za úvěr od IB

– změna výše úvěru krytého státní zárukou z 1 740 mil. Kč na 755 mil. Kč ani odklad splátky úvěru ze dne 30. 4. 1991 do 25. 10. 1991 nebyly promítnuty do dohody o ručení podepsané FMF,

– podklady, které MF převzalo od FMF, nebyly kompletní (chyběla úvěrová smlouva a oznámení o splacení úvěru);

b) Smlouva na záruku za úvěr od A G B

– změny splátek úvěru nebyly promítnuty do záruční listiny podepsané FMF,

– záruční listina byla podepsána dvěma zástupci FMF bez udání jejich funkce,

– chybělo pověření pracovníků k podpisu záruční smlouvy.

Pro poskytování státních záruk za úvěry nebyly v roce 1990 stanoveny přesnější podmínky obecně závazným předpisem.

Úvěr poskytnutý IB

Úvěr byl poskytnut ve výši 755 mil. Kčs na základě úvěrové smlouvy uzavřené mezi Jadernou elektrárnou Temelín (dále jen „ČEZ-ETE“), odštěpným závodem ČEZ, s. p., a IB později upravené dodatky, který odkládá splatnost úvěru formou platebního kalendáře. Před podpisem této smlouvy ČEZ, s. p., a FMF uzavřely „Smlouvu o poskytnutí záruky státního rozpočtu na úvěr sjednaný na III. čtvrtletí 1990 na výstavbu 1. a 2. bloku Jaderné elektrárny Temelín ...“ na částku 1 740 mil. Kčs. FMF téhož dne vydalo „Dohodu o ručení úvěru poskytnutého Investiční bankou, s. p. ú. ...“, rovněž na částku ve výši 1 740 mil. Kčs.

ČEZ-ETE splatila úvěr ve dvou splátkách. První splátka se uskutečnila prakticky v termínu dle dodatku, druhá byla splacena se značným předstihem.

Úvěr poskytnutý A G B

Úvěr byl poskytnut na základě úvěrové smlouvy uzavřené mezi ČEZ, s. p., a AGB, později upravené

třemi dodatky. Nedílnou součástí úvěrové smlouvy je rovněž „Záruční listina k zajištění úvěru poskytnutého AGB“ vystavená FMF na základě „Smlouvy o poskytnutí záruky státního rozpočtu na úvěr sjednaný na IV. čtvrtletí 1990 na výstavbu 1. a 2. bloku Jaderné elektrárny Temelín na základě usnesení vlády ČSFR č. 289/1990“. Výše střednědobého úvěru činila 1 789 mil. Kčs, termíny splácení a výše splátek byly dány splátkovými kalendáři. ČEZ, s. p., i ČEZ splácely platby v termínu, někdy v určitém předstihu.

Právní nástupnictví obchodní společnosti ČEZ k závazku vůči AGB bylo zajištěno mj. na základě Zakladatelské listiny akciové společnosti ČEZ, vydané Fondem národního majetku ČR dne 30. 4. 1992.

2. ČEZ-ETE v průběhu zajišťování a čerpání obou uvedených úvěrů porušila:

a) ustanovení § 24 odst. 4 zákona č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník, ve znění zákona č. 103/1990 Sb., které stanoví:

„Kdo za organizaci podepisuje, uvede též funkci, která ho k jednání opravňuje, popř. uvede alespoň, že jedná jako zástupce nebo prokurista.“;

b) ustanovení § 8 odst. 2 nařízení vlády ČSSR č. 136/1989 Sb., o informační soustavě organizací, které stanoví:

„Účetnictví se vede v souladu se stanovenou metodikou (5) podvojně nebo jednoduché účetní soustavy, průkazným způsobem, úplně, pravdivě a včas v zásadě v peněžních jednotkách.“

[V poznámce č. 5 je uvedeno: „§ 14 odst. 1 zákona č. 21/1971 Sb., ve znění zákona č. 128/1989 Sb.“]

Zákon č. 21/1971 Sb., o jednotné soustavě sociálně ekonomických informací, ve znění zákona č. 128/1989 Sb. v § 14 odst. 1 písm. b) stanoví:

„Federální ministerstvo financí vykonává v rozsahu působnosti Československé socialistické republiky působnost v oborech účetnictví ... stanovením b) účtových osnov a směrnic k nim, ...“;

c) ustanovení § 4 odst. 3 vyhlášky FMF č. 37/1983 Sb., které stanoví:

„Odběratel je povinen do dne splatnosti vrátit bez zaplacení doporučeným dopisem nebo poslem na potvrzení fakturu v případě, že dodávka byla fakturována před vznikem práva fakturovat nebo pokud není v souladu s ustanovením § 2 odst. 3 této vyhlášky ...“;

d) ustanovení § 10 odst. 4 vyhlášky č. 37/1983 Sb., které stanoví:

„Povinnost zaplatit zadržanou část vzniká dnem, kdy dodavatel odstraní všechny vady a nedodělky, uvedené v zápisu o převzetí v celém rozsahu dodávky, popřípadě části dodávky tvořící fakturační celek.“;

e) ustanovení čl. I smlouvy o poskytnutí záruky státního rozpočtu FMF ze dne 30. 7. 1990, kde je uvedeno:

„FMF ... a státní podnik České energetické závody uzavírají v souladu s usnesením vlády ČSFR č. 289/1990 smlouvu o poskytnutí záruky ... na financování výstavby 1. a 2. bloku Jaderné elektrárny Temelín ...“;

ČEZ, s. p., porušil:

- f) ustanovení § 22 odst. 1 zákona č. 109/1964 Sb. ve znění zákona č. 103/1990 Sb., které stanoví:

„Právní úkon musí být učiněn svobodně, vážně, určitě a srozumitelně ...“;

- g) ustanovení § 8 odst. 2 nařízení vlády ČSSR č. 136/1989 Sb., o informační soustavě organizací, které stanoví:

„Účetnictví se vede v souladu se stanovenou metodikou (5) podvojně nebo jednoduché účetní soustavy, průkazným způsobem, úplně, pravdivě a včas v zásadě v peněžních jednotkách.“

[V poznámce č. 5 je uvedeno: „§ 14 odst. 1 zákona č. 21/1971 Sb., ve znění zákona č. 128/1989 Sb.“]

Zákon č. 21/1971 Sb., o jednotné soustavě sociálně ekonomických informací, ve znění zákona č. 128/1989 Sb. v § 14 odst. 1 písm. b) stanoví:

„Federální ministerstvo financí vykonává v rozsahu působnosti Československé socialistické republiky působnost v oborech účetnictví ... stanovením b) účtových osnov a směrnic k nim, ...“;

- h) podmínku uvedenou v ustanovení čl. I. bodu 1. úvěrové smlouvy uzavřené mezi ČEZ, s. p., a AGB, která stanoví:

„Na základě jednání s klientem poskytne Agrobanka, a. s., Praha ... střednědobý úvěr na investiční akci JE Temelín v celkové výši 1 789 000 000,- Kčs ...“

O d ů v o d n ě n í:

K bodu A.2a

Úvěrová smlouva s IB i její dodatek jsou podepsány nečitelnými podpisy zástupců ČEZ-ETE, kteří neuvedli funkci, jež je k jednání opravňovala.

K bodu A.2b

Stanovená metodika daná Účtovou osnovou a Směrnicí k účtové osnově pro hospodářské organizace, vyhlášenou FMF č.j. V/13 000/1989 ze dne 15. 9. 1989, Účtová třída 2-Zúčtovací vztahy z hospodářského styku, syntetický účet 213-Investiční úvěry, vydanou ve smyslu § 14 odst. 1 zákona č. 21/1971 Sb. ve znění pozdějších předpisů, určuje, že: *„Faktury za investiční dodávky a jiné platby, např. splátky investičním dodavatelům se hradí z účelového investičního úvěru přímým převodem při poskytnutí úvěru; poskytnutí účelového investičního úvěru se tudíž účtuje se souvztažným zápisem na vrub účtu 251-Investiční dodavatelé ...“*

Částka v celkové výši 78,1 mil. Kčs byla ve dvou platbách převedena z účelového úvěrového účtu ČEZ-ETE na běžný účet ČEZ-ETE. Tím došlo na běžném účtu k promíchání prostředků ze zaručeného úvěru od IB s ostatními zdroji ČEZ-ETE. Poskytnutí účelového investičního úvěru nebylo zúčtováno se souvztažným zápisem na vrub účtu 251-Investiční dodavatelé. Oba převody účelových investičních prostředků v celkové výši 78,1 mil. Kčs na běžný účet ČEZ-ETE (z toho převod částky ve výši 60 mil. Kčs byl prokazatelně uskutečněn na návrh ČEZ-ETE) i způsob jejich zúčtování jsou v rozporu se stanovenou metodikou.

Uvedená metodika FMF č.j. V/13 000/1989 dále stanoví:

„Na tomto účtu se účtují stav a pohyb překlenovacích investičních úvěrů, jakož i stav a pohyb účelových investičních úvěrů.“

ČEZ-ETE proplatila z účtu vedeného u IB fakturu č. 740990 ze dne 7. 12. 1990 od ČEZ Energovod, o. z., Praha v částce 24 025,- Kčs. Platba byla zúčtována ve prospěch účtu 213 - Investiční úvěry, ačkoliv se jednalo o práce neinvestičního charakteru, a to o inženýrskou činnost za etapové plnění - díly systému hydraulické nivelace.

K bodu A.2c

V § 2 odst. 3 vyhlášky FMF č. 37/1983 Sb. je stanoveno:

„Částka vystavené faktury a splátkových listů musí odpovídat objemům skutečně provedených dodávek.“

ČEZ-ETE uhradila fakturu č. 038312 z 13. 9. 1990 na částku 41 985 000,- Kčs dodavatel Škoda Praha, ačkoliv fakturovaná cena neodpovídala skutečnému objemu provedených dodávek strojů a zařízení včetně montážních dodávek. Podle „Zjišťovacího protokolu“ ze dne 29. 8. 1990 skutečný objem představoval pouze 19 424 087,- Kčs. Po odečtení již vysplátkované částky 7 300 000,- Kčs a částky, kterou zadržela na základě zjištěných vad a nedodělků, ve výši 1 679 000,- Kčs od celkové částky 41 985 000,- Kčs, zaplatila dodavatel v rozporu s uvedenými ustanoveními 33 006 000,- Kčs.

K bodu A.2d

ČEZ-ETE zadržela na základě zjištěných vad a nedodělků částku 1 679 000,- Kč z faktury od dodavatele Škoda Praha. Polovinu z této částky, tj. 839 000,- Kčs, zaplatila dodavatel v rozporu s uvedeným ustanovením již v dubnu 1991, a to po odstranění pouze části vad a nedodělků.

K bodu A.2e

ČEZ-ETE použila část prostředků z garantovaného úvěru od IB ve výši 1 000 000,- Kč na proplacení zálohy na dodávku stavebních prací (sadových úprav pro Agrokombinát Šumava, s. p. - Český Krumlov, odštěp-

ný závod 03 Kájov). Tyto práce nebyly v době čerpání součástí stavby IV. B, tj. 1. a 2. bloku.

K bodu A.2f

Součástí jak záruční listiny vystavené FMF (nedílné součástí úvěrové smlouvy), tak i vlastního textu smlouvy jsou splátkové kalendáře úvěru. Oba splátkové kalendáře se však stanovením dále uvedených termínů splátek úvěru liší.

Splátkový kalendář v textu smlouvy předpokládá splatnost částky zůstatkové k 31. 12. 1993 ve výši 349 mil. Kč ve dvou splátkách, s konečnou splatností úvěru dne 30. 6. 1994. Splátkový kalendář v záruční listině umožňuje splacení zbylých 349 mil. Kč ve 3 splátkách, s konečnou splatností dne 30. 9. 1994. Navíc kalendář splátek roku 1991, uvedený v textu smlouvy, byl změněn dodatkem úvěrové smlouvy č. 2; splátkový kalendář v záruční listině změněn nebyl.

Z výše uvedeného plyne, že smlouva v těchto případech připouští dvojitý výklad. Část smlouvy (právního úkonu) nebyla tedy učiněna určitě a srozumitelně.

K bodu A.2g

Částka ze zaručeného úvěru od AGB ve výši 1 489 mil. Kčs byla převedena na běžný účet ČEZ-ETE, kde došlo k promíchání úvěrových prostředků s ostatními zdroji ČEZ-ETE. Zbylá částka ve výši 300 mil. Kčs byla převedena na běžný účet generálního ředitelství ČEZ, s. p., (dále jen „GR“) u Komerční banky (dále jen „účet KB“), kde byly vedeny další zdroje GR.

GR převodem účelových úvěrových prostředků ve výši 1 789 mil. Kčs na účet KB, respektive na běžný účet ČEZ-ETE, a tedy jejich spojením s ostatními zdroji svými či ČEZ-ETE, nepostupovalo ve vazbě na zaúčtování převodu v souladu se stanovenou metodikou (citace viz v odůvodnění k bodu A.2b).

K bodu A.2h

GR přijalo v časovém rozmezí od 21. 9. 1990 do 26. 9. 1990 na účet KB zdroje v celkové výši 300 mil. Kčs ze zaručeného úvěru od AGB. Tyto prostředky GR nepřevadlo v období od 21. 9. 1990 do 11. 10. 1990 z účtu KB na běžný účet ČEZ-ETE za účelem pořízení investic. Z porovnání konečného zůstatku na účtu KB ke dni 5. 10. 1990 s celkovou převedenou hodnotou úvěrových prostředků na účet KB ve výši 300 mil. Kčs vyplývá, že ke dni 5. 10. 1990 GR čerpalo z účtu KB prostředky ze zaručeného úvěru od AGB ve výši 255 700 284,- Kčs k jinému účelu, než na který byly tyto prostředky určeny úvěrovou smlouvou uzavřenou mezi ČEZ, s. p., a AGB (čl. I. bodu 1. smlouvy).

Z kontroly běžného účtu ČEZ-ETE vyplynulo, že úvěrové prostředky byly na určité omezené časové období zadrženy na účtu KB. Část prostředků ve výši 255 700 284,- Kčs byla později použita k jinému účelu, než na jaký byly určeny.

Celkem bylo na běžný účet ČEZ-ETE převedeno 1 867,1 mil. Kčs z obou zaručených úvěrů.

Z kontroly dokladů je patrné, že ke dni 17. 10. 1990 byla ČEZ-ETE použita částka minimálně ve výši 140 837 862,- Kčs ze zaručeného úvěru od AGB k jinému účelu, než bylo určeno. K dalšímu použití úvěrových zdrojů v rozporu s účelem došlo i v následujícím období. Výše prostředků ze zaručených úvěrů použitých ČEZ-ETE v časovém intervalu 17. 9. 1990 až 24. 1. 1991 k jinému účelu, než bylo určeno, činí minimálně 200 882 292,- Kčs.

III.

Kontrolní zjištění k části B

Vláda České republiky souhlasila svým usnesením č. 109 ze dne 10. března 1993 s dostavbou Jaderné elektrárny Temelín v rozsahu dvou bloků (2 x 1000 MW). V uvedeném usnesení jsou stanoveny následující podmínky:

– první blok elektrárny bude dostavěn a spuštěn v termínu 12/1995,

– investor předloží vládě do 30. června 1993 efektivní způsob dofinancování Jaderné elektrárny Temelín při minimalizaci objemu státních záruk a při dodržení platných rozpočtových nákladů.

MPO a MF předložily vládě materiál „Dofinancování JETE“ až 8. října 1993. Podle zprávy měla být dostavba financována jednak z vlastních zdrojů, úvěrů a z emise obligací ČEZ, jednak z úvěrů od zahraničních bank, které měly být ze 100 % garantovány vládou České republiky. Garantovaným úvěrem měla být financována dodávka paliva a automatizovaného systému řízení technologického procesu od firmy Westinghouse Electric Corporation (dále jen „Westinghouse“). Východiskem pro minimalizaci státních záruk tedy byly:

– minimalizace hodnoty kontraktu mezi Westinghouse a ČEZ,

– dosažení nejvýhodnější ceny úvěru.

Hodnota kontraktu mezi Westinghouse a ČEZ již byla dána smlouvou podepsanou 14. května 1993 ve výši 419 mil. USD, tj. cca 12,1 mld. Kčs. Pro minimalizaci záruk tak zůstal prostor pouze v oblasti dosažení co nejvýhodnějšího úvěru. Požadovaná výše úvěru převyšovala možnosti našich komerčních bank. Jako nejvhodnější zahraniční peněžní ústav byl vybrán syndikát mezinárodních bank vedených Citibank International plc, London (dále jen „Citibank“), který dostal přednost před konsorciem Societe Generale, New York.

Pro dosažení zlevnění úvěru převedením českého rizika na riziko americké, respektive belgické měla být struktura transakce následující:

- 85 % garantováno primárně Eximbank USA a Office National de Ducroire Belgie. Podmínkou garance těchto bank byla garance české vlády,
- 15 % úvěru garantováno přímo českou vládou.

Vláda ČR svým usnesením č. 606/1993 ze dne 27. října 1993 „O dofinancování JETE“ s poskytnutím záruky za půjčku od Citibank na financování kontraktu s Westinghouse až do výše jistiny cca 12,1 mld. Kč a dalších poplatků podle úvěrových smluv v orientační výši 4,1 mld. Kč souhlasila. Jako limitující výše poskytnuté záruky tak bylo stanoveno 16,2 mld. Kč. Smlouvy o poskytnutí úvěru se zahraničními bankami nebyly v té době ještě podepsány. Podmínkou poskytnutí státní záruky bylo splnění ustanovení daných zákonem č. 189/1993 Sb., kterým se mění a doplňují rozpočtová pravidla republiky (uvedeny v části I.B kontrolního závěru).

Smlouvy o poskytnutí úvěru se zahraničními bankami nebyly uzavřeny ještě v době ukončení kontroly. Příčinou bylo mj. stanovisko Ministerstva spravedlnosti (dále jen „MS“) k návrhu těchto smluv, podle kterého není dodržen bod zákona uvedený v části I.Bc kontrolního závěru. MS vyžaduje při uzavření dohody podle zahraničního práva dodržení kogentních norem Obchodního zákoníku v části upravující ručení. Smlouvy o poskytnutí úvěru jsou koncipovány podle práva státu New York, USA. Podle něho není právní postavení jednotlivých účastníků úvěrové a garanční smlouvy úplně v souladu s normami ručení podle českého Obchodního zákoníku.

Pozitivní posudek MS vystavený podle § 11 odst. 2 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění zákona č. 285/1993 Sb. potvrzující soulad navrhovaných smluv s právním řádem ČR je nezbytnou podmínkou jejich účinnosti. Protože konsorcium bank od zahraničního práva neustoupí, navrhlo MF, které má vládě předložit návrhy smluv o úvěru se zahraničními bankami, novelu § 36 odst. 2 a 3 zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla). Podle tohoto návrhu by mělo mít MF pouze možnost, nikoli povinnost zřizovat při poskytování státní záruky zástavní právo a mělo by být vypuštěno ustanovení o přiměřeném použití Obchodního zákoníku při poskytování státních záruk. Do ukončení kontroly nebyla navrhovaná novela v Parlamentu ČR ještě schválena.

Pro splnění podmínky zákona uvedené v bodě I.Bb uzavřelo MF a ČEZ dne 21. 6. 1994 zástavní smlouvu. Předmětem této smlouvy jsou nemovitosti ETE v hodnotě 4 951 289 tis. Kč. Dále má být uzavřena smlouva o zástavní smlouvě budoucí, kterou se ČEZ zaváže v budoucnu zajistit i zbývající část úvěru (jakmile stávající a budoucí pohledávky dosáhnou

výše 4,9 mld. Kč). Předmětem této smlouvy mají být pohledávky ČEZ vůči Severočeské energetice, a. s.

Pro zajištění financování dodávek od Westinghouse čerpal ČEZ od Citibank dva překlenovací úvěry po 40 mil. USD. Do doby kontroly byly oba překlenovací úvěry splaceny. Na základě této skutečnosti zrušil ČEZ část úvěru, a to 59,275 mil. USD, které měla Citibank vláda ČR garantovat přímo. Tím se požadavek na státní garance snížil o cca 1,6 mld. Kč.

Podle informace o postupu výstavby ETE, kterou MPO předložilo dne 7. června 1994 vládě ČR, nebudou investorem dodrženy podmínky dané usnesením vlády ČR č. 109/1993 pro poskytnutí záruky, tj. termín dostavby a dodržení rozpočtových nákladů. V informaci je uveden termín spuštění prvního bloku: konec roku 1996 a vyšší rozpočtové náklady o 6 mld. Kč. Vláda ČR i přes nesplnění těchto podmínek poskytnutí státní záruky nepozastavila. Tuto skutečnost vzala svým usnesením č. 383 ze dne 4. července 1994 pouze na vědomí.

Shrnutí:

Výsledky kontroly NKÚ prokázaly, že prověřování plnění podmínek, za kterých byly záruky státem přijaty, a hospodaření s finančními prostředky takto získanými je u dříve uzavíraných smluv velmi obtížné.

Kontrolované smlouvy příliš obecně definovaly předmět úvěru a nestanovily kritéria pro jeho použití. Finanční prostředky získané prostřednictvím úvěru byly rozptýleny do několika stovek faktur a splátkových listů, často neoceněných platnými cenami, s velmi omezenou možností kontroly správnosti použití.

Pro odstranění zjištěných nedostatků a zlepšení současného stavu je potřeba zajistit:

- povinnost dlužníka účtovat prostředky získané úvěrem odděleně od ostatních finančních zdrojů,
- přesné stanovení kritérií a účelu, k němuž budou prostředky získané státní zárukou použity,
- stanovení podmínek poskytnutí státní záruky a vyžadování jejich plnění,
- prověření hodnoty věci dlužníkem zastavené,
- ocenění hodnoty realizovaného díla, na které je poskytnuta státní záruka, platnými cenami, nikoli odhady nebo předpokládanými kalkulacemi investora.

Přesné vymezení shora uvedených podmínek vytvoří lepší předpoklady pro efektivnější hospodaření MF při poskytování státních záruk a zlepšení možnosti jejich kontroly.